

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Sivilombudet
Akersgata 8
0101 OSLO

Deres ref.
2020/5163

Vår ref.
18/5741 - JAA

Dato
15.03.2022

Oppfølging av forholdene ved Politiets utlendingsinternat Trandum

Justis og beredskapsdepartementet viser til Sivilombudets brev av 18. februar 2022, samt tidligere korrespondanse.

1. INNLEDENE MERKNADER

Departementet avholdt 7. februar i år et møte med Tilsynsrådet for Trandum. Tilsynsrådet gjennomgikk årsrapporten, og utdypet sitt syn om behovet for tydelige grep fra Justis og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet for å gjennomføre grunnleggende endringer av driften ved Trandum. Tilsynsrådet uttrykte skepsis til politiets evne til å drifte utlendingsinternatet.

Departementet har vurdert de mange ulike problemstillingene knyttet til Trandum i et helhetlig perspektiv, og det er besluttet å etablere en samlet fremdriftsplan der oppgavene og de ulike problemstillingene ses i sammenheng.

2. UMIDDELBARE TILTAK

Departementet hadde 10. mars i år møte med Politidirektoratet om dagens praksis ved Trandum. Vi vil i brevs form følge opp med enkelte krav til endret praksis ved internatet:

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Gullhaug Torg 4A
0484 Oslo

Leveringsadresse
Varemottak
Akersgata 59
0180 Oslo

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org.nr.: 972 417 831

Politiavdelingen
Jan Austad
22245443
jan.austad@jd.dep.no

2.1 Innlåsing

Tilsynsrådet mener innlåsningspraksis ved Trandum både er ulovlig og fremstår som unødvendig. Departementet deler ikke dette syn. Vi registrerer imidlertid at også Sivilombudet stiller spørsmål ved hjemmelsgrunnlag for dagens praksis.

Departementet er uansett enig i at den tiden de internerte er innlåst, bør begrenses. Vi vil derfor be om at Politidirektoratet, i dialog med Politiets utlendingsenhet (PU), sørger for at antallet timer i døgnet hvor de internerte er innlåst, reduseres. Dette vil være i tråd med oppfordringen i punkt 44 i CPT rapporten fra 2019, som ikke antydte at innlåsing mangler lovhjemmel, men der det heter:

The CPT encourages the Norwegian authorities to take steps at Trandum Detention Centre to ensure that:

- the foreign nationals' daily entitlement to outdoor exercise is increased and that the total amount of time during which foreign nationals are locked in their rooms is reduced (including at weekends);

Vi anser det ikke sikkerhetsmessig forsvarlig å fjerne den rutinemessige innlåsing om natten.

2.2 Tilgang til kommunikasjonsmidler

Vi vil be Politidirektoratet sikre økt tilgang til kommunikasjonsmidler, i tråd med den milde oppfordringen fra CPT i punkt 50 i nevnte rapport:

The CPT welcomes the fact that all foreign nationals could in principle receive visits every day for 45 minutes (or more) and that they were offered the possibility to make (international) telephone calls free of charge for six minutes every day.

*That said, the Centre was not easily accessible by public transport, and many detainees interviewed by the delegation considered that the existing possibilities for making telephone calls were insufficient. Given that most foreign nationals received no visits, **the Committee invites the Norwegian authorities to consider extending the possibilities for foreign nationals to have contact with the outside world, in particular those who are being held at Trandum Centre for prolonged periods, by allowing them to keep or have access to their mobile phones, as is increasingly the practice in various other European countries, or by developing other cost-efficient internet options.***

CPT syntes ikke å trekke i tvil adgangen til å begrense tilgangen til kommunikasjonsmidler.

2.3 Visitasjonspraksis

Som nevnt i vårt brev til Sivilombudet 23. august 2021, viser Politidirektoratet til at det i henhold til gjeldende regelverk ikke lenger foretas rutinemessig kroppsvistasjon av innsatte. PU har understreket at det gjøres konkrete vurderinger, og har vist til at de

har gjennomført kompetansehevede tiltak for ansatte, samt utviklet registreringssystemet UTSYS for å sikre notoritet.

Justis og beredskapsdepartementet vil be Politidirektoratet og PU om innen 1. august i år å gjennomføre tilsyn for å påse at retningslinjene følges. Vi slutter oss til tilsynsrådets vurdering av behovet for og nytten av hyppigere lokale tilsyn etter § 16 i utlendingsinternatforskriften.

3. TILTAK PÅ NOE LENGRE SIKT

3.1 Overgang til importmodellen for helsetjenester

Politiavdelingen hadde møte med Helsedepartementet (HOD) 11. februar for å drøfte Helsedirektoratets utredning fra desember 2021 om organisering av helsetilbudet ved Trandum. Vi ser det som meget positivt at utredningen anbefaler ny organisering av helsetilbudet etter importmodellen. HOD på sin side ser behov for en ytterligere utredning av visse spørsmål før det kan tas en beslutning om endringer. Vi er i dialog med HOD om videre fremdrift.

Sivilombudet etterlyser en tydeligere plan for hvordan særlig utsatte internerte skal ivaretas. Vi viser til at Helsedirektoratets utredning tydelig peker på behovet for økt kompetanse innen psykisk helsehjelp, traumeforståelse og traumebevisst omsorg, samt kompetanse på torturskader. Det uttrykkes at helsepersonell på Trandum må kunne møte behovene til internerte med fluktbakgrunn, som i seg selv gir økt sårbarhet. Å innføre offentlige helsetjenester til erstatning for dagens kjøp av tjenester fra et privat firma mener utredningen vil gi en større robusthet i det medisinskfaglige miljøet med kvalitetssikring av helsetjenestene, et tydeligere helsefaglig ansvar og at helsepersonellens faglige integritet vil få et bedre vern.

Helsedirektoratet anbefaler at man benytter helsepersonell som har (eller gis) særskilt kompetanse innen psykisk helsehjelp, traumeforståelse og traumebevisst omsorg og torturskade.

JD legger til grunn at importmodellen innen rimelig tid vil innføres for helsetjenestene ved institusjonen, og at dette vil sikre ivaretagelsen av særlig utsatte personer.

3.2 Etablering av et system for returmonitorering

Utfordringer og ressursbehov knyttet til innføringen av en tilsynsordning for tvangsreturer ble også drøftet i vårt møte med Tilsynsrådet. Departementet er i dialog med rådet for å avklare hva som må på plass for at rådet skal kunne løse monitoreringsoppgaven, og vil deretter fastsette forskrift til den nye lovbestemmelse og ikraftsettingsdato.

3.3 Utredning av mulig overføring av daglig drift av internatet til kriminalomsorgen

Tilsynsrådet har som nevnt med styrke påpekt et behov for grunnleggende endringer i driften av Trandum. På denne bakgrunn vurderer departementet å utrede muligheten for å overføre den praktiske driften av internatet til Kriminalomsorgen. Et mandat for et slik oppdrag blir nå utarbeidet i dialog med Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet. Tilsynsrådets leder er orientert om dette, og vi har varslet at vi gjerne vil ha innspill fra rådet til mandatet for utredningen.

Det er som kjent flere utfordringer knyttet til en mulig overføring. Ved opprettelsen av internatet ble dagens løsning valgt delvis ut fra det syn at fengselsmyndighetene ikke bør være ansvarlige for drift av institusjoner for internering i medhold av utlendingsloven. På den annen side er institusjonsdrift ikke en kjerneoppgave for politiet, mens Kriminalomsorgen på sin side drifter en rekke institusjoner med ulik innretning, innhold og sikkerhetsnivå. Vi tar gjerne imot eventuelle umiddelbare synspunkter fra Sivilombudet.

3.4 Revisjon av utlendingsinternatforskriften

Departementet mottok forslag til endringer i forskriften fra Politidirektoratet 28. mai 2021. Etter en gjennomgang av forslagene så vi et behov for å foreta endel avklaringer før et endringsforslag er klart til å sendes på høring. Departementet beklager at det hittil dessverre ikke har latt seg gjøre å prioritere dette arbeidet. Vi har nå avsatt ressurser til oppgaven, men det kan ikke gis noen dato for forventet ferdigstilling. Vi vil i arbeidet med et høringsnotat se hen til de innspill og den kritikk som er kommet.

Tilsynsrådet har en oppfatning av sikkerhetssituasjonen ved Trandum som står i skarp kontrast til PUs vurderinger. Dette gir seg utslag i svært ulike syn på hvilke kontrolltiltak mv. som er nødvendige. Departementet ønsker nå å innhente en oppdatert risiko-/sikkerhetsvurdering som del av grunnlaget for det videre arbeidet med regelverket, og som forhåpentligvis kan bidra til å skape et mer omforent bilde av situasjonen.

4. OPPSUMMERING

Det er departementets vurdering at de nevnte tiltakene i sum vil føre til at driften ved utlendingsinternatet på Trandum vil innrettes på en måte som balanserer hensynet til sikkerhet med den kritikken mot praksis som har kommet.

Med hilsen

Steffen Evju
ekspedisjonssjef

Birgitte Istad
kst. avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent og sendes uten signatur

Kopi:

Helse- og omsorgsdepartementet
Helsedirektoratet
Politidirektoratet
Politiets utlendingsenhet
Statens helsetilsyn
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Tilsynsrådet for Politiets utlendingsinternat, Trandum